

Utviklingsplan for Finnmark

Regional planstrategi for Finnmark 2024-2028
Høringsforslag: 17.09.2024

Fylkesutvalget har 17. september 2024, vedtatt å sende Utviklingsplan for Finnmark på høring med frist 4. november 2024.

Finnmark fylkeskommune
Finnmárkku fylkkagielda
Finmarkun fylkinkomuuni

Utviklingsplan for Finnmark

Regional planstrategi for Finnmark 2024-2028

Høringsforslag: 17.09.2024

Fylkesutvalget har 17. september 2024, vedtatt å sende Utviklingsplan for Finnmark på høring med frist 4. november 2024.

Innhold

Innledning.....	4
Utviklingsplan for Finnmark: Hva er det?	4
Regional samfunnsutvikling	4
Plansystemet: Hvordan fungerer det?.....	5
Regional planstrategi	5
Regionale plantyper.....	6
Kunnskapsgrunnlaget: Hvor er vi?	7
Befolkning	7
Utviklingstrekk – Befolkning:	8
Beredskap	8
Utviklingstrekk - Beredskap:.....	8
Miljømessig bærekraft.....	9
Utviklingstrekk – Miljømessig bærekraft:.....	9
Sosial bærekraft	9
Utviklingstrekk – Sosial bærekraft:.....	10
Økonomisk bærekraft	10
Utviklingstrekk – Økonomisk bærekraft:.....	10
Digitale lenker	11
Føringer	11
Nasjonale forventninger	11
Digitale lenker	11
Konsultasjoner med samiske interesser.....	11
Satsingsområder: Hvor skal vi?	12
Arealutvikling.....	12
Langsiktig utviklingsmål:.....	12
Energiforsyning	14
Langsiktig utviklingsmål:.....	14
Utdanning og forskning og utvikling (FoU).....	15
Langsiktig utviklingsmål:.....	15
Folk.....	16
Langsiktig utviklingsmål:.....	16
Videreutvikle sivilt og militært samarbeid.....	17
Langsiktig utviklingsmål:.....	17
Planbehov – Hvordan skal vi komme dit?	18
Regionale planer	18

Nye regionale planer.....	18
1. Regional plan for arealutvikling i Finnmark	18
2. Regional plan for energiforsyning i Finnmark	20
Regionale planer som videreføres	21
1. Regional vannforvaltningsplan for Finnmark vannregion	21
2. Regional vannforvaltningsplan for norsk-finsk vannregion	22
3. Regional transportplan for Finnmark.....	22
4. Regional plan for klimaomstilling i Finnmark	23
5. Regional bibliotekplan for Finnmark	23
Regionale planer som fases ut	24
1. Regional vindkraftplan for Finnmark	24
2. Regional plan for kompetanse i Finnmark	24
3. Regional plan for kulturminner og kulturmiljø i Finnmark	24
Interkommunale planer.....	25
1. Kystsoneplan Varanger.....	25
2. Kystplan Finnmark	25
Fylkeskommunale plandokument.....	26
Planoversikt	27
Regionale planer	27
Interkommunale planer.....	28

Innledning

Utviklingsplan for Finnmark: Hva er det?

Utviklingsplan for Finnmark er Finnmark fylkes regionale planstrategi for perioden 2024-2028. Den er utarbeidet i henhold til plan- og bygningslovens krav til prosess og innhold, jf. §§ 7-1 – 7-2, og med utgangspunkt i nasjonale mål og rammer.

Regional samfunnsutvikling

Regional planlegging er et verktøy for samfunnsutvikling. I rollen som planmyndighet og samfunnsutvikler bidrar fylkeskommunen til helhetlig samfunnsutvikling på tvers av sektorer, forvaltningsnivå og kommunegrenser ved å:

- Gi strategisk retning til samfunnsutvikling
- Mobilisere privatsektor, kulturliv og lokalsamfunn
- Koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk

Dimensjoner ved den regionale samfunnsutviklerollen

Figur 1: Dimensjoner ved den regionale samfunnsutviklerrollen. Kilde: [NIBR Rapport 2015:17](#)

Plansystemet: Hvordan fungerer det?

Regional planstrategi er selve bærebjelken i plansystemet på regionalt nivå. Det er i planstrategien det tas stilling til hvilke planer som skal utarbeides i inneværende fylkestingsperiode.

Det regionale plansystemet bygger på både internasjonale forpliktelser, nasjonale føringer og regional politikk.

Regional planstrategi

I henhold til Plan- og bygningsloven §§ 7-1 og 7-2 skal regional planmyndighet (Fylkestinget) minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide en regional planstrategi i samarbeid med kommuner, statlige organer, organisasjoner og institusjoner som blir berørt av planarbeidet.

Planstrategien skal redegjøre for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer, vurdere langsiktige utviklingsmuligheter, ta stilling til langsiktige utviklingsmål og hvilke problemstillinger som skal tas opp gjennom videre regional planlegging i kommende fylkestingsperiode.

Den regionale planstrategien skal inneholde en oversikt over hvordan de prioriterte planoppgavene skal følges opp og opplegget for medvirkning i planarbeidet.

Forslag til regional planstrategi sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn. Fristen for å komme med en uttalelse skal være minst seks uker. Planstrategien vedtas av regional planmyndighet som er fylkestinget.

Statlige og regionale organer og kommunene skal legge den regionale planstrategien til grunn for det videre planarbeidet i regionen.

Regional planstrategi er det overordnede rammeverket for planarbeid og det eneste lovpålagte planverktøyet på regionalt nivå. Planstrategien er et styringsverktøy for samfunnsutvikling og politiske prioriteringer og skal utarbeides i henhold til plan- og bygningslovens krav til innhold og prosess.

I Finnmark er planstrategiarbeidet delt i to faser:

- 1) Utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag til regional planstrategi med redegjørelse for sentrale utviklingstrekk og status for de viktigste utfordringene i fylket.
- 2) Utarbeidelse av regional planstrategi med fastsettelse av satsingsområder, langsiktige utviklingsmål og hvilke regionale planer som skal utarbeides planperioden.

Det regionale plansystemet i Finnmark legger til grunn at planlegging skal utføres med utgangspunkt i et oppdatert kunnskapsgrunnlag som også ivaretar erfaringer fra tidligere planprosesser. Dette skal bidra til å gjøre framtidige planprosesser enda bedre, med større grad av mål- og resultatoppnåelse. Evaluering av erfaringene er et viktig grunnlag i arbeidet med ny planstrategi.

Regionale plantyper

Plan- og bygningsloven beskriver to typer planer på regionalt nivå; Regional plan og planbestemmelser i kapittel 8 og interkommunale planer som utarbeides i samarbeid mellom to eller flere kommuner i kapittel 9.

Regionale planer

Det regionale plansystemet i Finnmark består i hovedsak av to ulike plantyper for overordnet regional samfunnsutvikling; regionale planer som enten er bare tematiske eller i tillegg også arealrettede. En regional plan kan i tillegg avgrenses til å gjelde for enten hele eller deler av fylke, og skal ha et langsiktig perspektiv på minst tolv år. I tillegg kommer interkommunale planer.

Regionale planer skal følge plan- og bygningslovens bestemmelser til prosess og innhold i planarbeidet. Regionale planer utarbeides for å møte problemstillinger og samfunnsflokter der fylkeskommunen alene ikke har det nødvendige virkemiddelapparatet, men er avhengig av samordning og forpliktende samarbeid med kommuner, statlige myndigheter, Sametinget, ulike organisasjoner og institusjoner for å ivareta nasjonale og regionale hensyn og interesser. Denne typen planer er særlig egnet når problemstillingene krever felles innsats, prioriteringer og samordning av forskjellige og motstridende interesser blant flere aktører, på tvers av forvaltningsnivå, sektorer og kommunegrenser.

Regionale planer er derfor et egnet verktøy for å løse komplekse samfunnsutfordringer, såkalte samfunnsflokter.

I tilfeller hvor det er behov for å løse å løse problemstillinger knyttet til vern, bruk og utvikling av arealer for å kunne oppnå ønsket samfunnsutvikling, kan arealrettede regionale planer være en løsning. Til denne typen regionale planer kan det også vedtas retningslinjer for arealbruk, eventuelt også med en regional planbestemmelse som skal sikre at det ikke foretas arealbruksendringer som er i strid med planens retningslinjer.

Regionale planer skal ha et handlingsprogram som gir en vurdering av hvilken oppfølging planen krever og som inkluderer nødvendige samarbeidsavtaler for gjennomføring av tiltak. Handlingsprogrammet skal vedtas av fylkestinget samtidig med den regionale planen og behovet for rullering skal deretter vurderes årlig. Det er viktig at regional handling er samordnet og at det er god sammenheng mellom tiltakene i handlingsprogrammene. Ambisjonene må stå i forhold til tilgjengelige ressurser til planlegging og de må være realistiske med tanke på muligheter for gjennomføring.

Interkommunalt plansamarbeid

Interkommunalt plansamarbeid følger av plan- og bygningsloven § 9-1. Den slår fast at to eller flere kommuner bør samarbeide om planlegging etter denne lov når det er hensiktsmessig å samordne planleggingen over kommunegrensene. Samarbeidet kan omfatte alle kommunale plantyper. Interkommunalt plansamarbeid kan igangsettes som gjennomføring av regional planstrategi. Regional planmyndighet eller statlige myndigheter kan anmode kommunene om å innlede et slikt samarbeid når det anses nødvendig for å ivareta hensyn og løse oppgaver som går ut over den enkelte kommune. Hvert kommunestyre treffer endelig planvedtak for sitt område.

Kunnskapsgrunnlaget: Hvor er vi?

Utviklingsplan for Finnmark skal bygge på et bredt kunnskapsgrunnlag som viser fakta, status, viktige utviklingstrekk og utfordringer som Finnmarkssamfunnet står overfor.

Kunnskapsgrunnlaget til Utviklingsplan for Finnmark 2024-2028 er faktabasert og peker på de viktigste utviklingstrekkene og utfordringene i Finnmark. Kunnskapsgrunnlaget skal danne grunnlag for valg av satsingsområder, langsiktige utviklingsmål og konkrete planer og strategier som så forankres i utviklingsplanen. Kunnskapsgrunnlaget skal bidra til at politiske beslutninger fattes på et solid grunnlag.

Kunnskapsgrunnlaget er strukturert etter følgende tema:

- Befolkning
- Beredskap
- Bærekraft: miljømessig, sosial og økonomisk

Befolkning

Befolkningsutvikling viser endringen i en befolkning over tid og påvirkes av antall fødsler, dødsfall, innvandring og utvandring.

Utviklingstrekk – Befolkning:

- Befolkningen i Finnmark kjennetegnes av stadig færre innbyggere, samtidig som andelen yngre i forhold eldre stadig blir mindre.
- Finnmark har de siste ti årene hatt et fødselsoverskudd tilsvarende 0,7 prosent og netto utflytting på 0,9 prosent. Det totale folketallet er høyere i dag enn ved tusenårsskiftet med utviklingen er svak sammenliknet med den nasjonale utviklingen.
- Flyktningstrømmer bidrar positivt til befolkningsutviklingen, men de som kommer flytter ofte raskt ut av fylket igjen.
- Framskrivninger tyder på at Finnmark vil være avhengig av fortsatt innvandring eller tilflytting for å opprettholde folketallet i framtiden.
- Framskrivninger viser at forsørgerbyrden fremover vil bli større for den arbeidende delen av befolkningen og befolkningsendringene medfører reduserte kommunale inntekter.

Beredskap

Beredskap, samfunnssikkerhet og totalforsvar berører hele samfunnet på tvers av alle sektorer. Det omfatter forebygging og hverdagens grunnberedskap, håndtering av situasjoner, opprettholdelse av tjenester og funksjoner i hele krisespekteret samt evnen til å forsvare landet i konflikt eller krig. Situasjoner og hendelser kan være utløst av naturen, være utslag av tekniske eller menneskelige feil, eller av bevisste handlinger fra kriminelle eller statlige aktører.

Den forverrede sikkerhetspolitiske situasjonen som følge av Russlands krig i Ukraina og statlige aktørers bruk av sammensatte virkemidler, forsterker behovene for å jobbe aktivt og bredt med beredskap, samfunnssikkerhet og totalforsvar i Finnmark i årene framover.

Utviklingstrekk - Beredskap:

- Klimaendringene skjer raskere i nord enn ellers i landet. Dette medfører risiko for flere og sammenfallende ekstremhendelser.
- De demografiske endringene utfordrer stabil bosetting og befolkningsgrunnlag, som er viktig for å hevde suverenitet.
- Teknologisk utvikling gir nye muligheter, men byr også på ny sårbarhet og sikkerhetsutfordringer.
- Finnmark ligger i enden av de nasjonale forsyningslinjene, som gjør transport og forsyningsikkerhet i fylket viktig, men sårbar.
- Helse- og akuttberedskapen i Nord-Norge har andre og mer krevende utfordringer enn ellers i landet, noe som har sammenheng med spredt befolkning, dårlige værforhold, lange avstander, sårbart veinett, samt et særlig behov for flytransport for å frakte pasienter, personell og medisiner.
- Dagens regelverk for offentlige anskaffelser kan i enkelte sammenhenger være en utfordring for tverrsektorielt samvirke i beredskap.

Miljømessig bærekraft

Miljødimensjonen av bærekraftig utvikling handler om å ta vare på naturen og klimaet som en fornybar ressurs. Det må opprettholdes en balanse mellom bruk av naturressurser og bevaring av miljøet på lang sikt. Dagens behov må imøtekommes uten å kompromittere mulighetene for fremtidige generasjoner å oppfylle sine behov. Dette innebærer å minimere negativ påvirkning på økosystemer, bevare biologisk mangfold, redusere forurensning og bruke ressurser effektivt og forsvarlig.

Menneskers livsgrunnlag er helt avhengig av naturen. Måten vi bruker naturen på i dag, har store konsekvenser for natur og mennesker frem i tid. Klimagassutslippene varmer opp havet og lufta, ødelegger økosystemer og bidrar til at arter utrykkes. Dette kan gjøre oss mer sårbare for naturkatastrofer, true levebrødet vårt og bidra til konflikt om naturressurser.

Å legge til rette for en miljømessig bærekraftig utvikling kan gjøres gjennom reduksjon av klimagassutslipp og forurensning, sikre bevaring av biologisk mangfold og hindre tap av naturmangfold. I tillegg til dette kan vi å gjøre tilpasninger og endringer slik at vi som samfunn er i stand til å håndtere endringene som er på vei.

Utviklingstrekk – Miljømessig bærekraft:

- Klimaendringer: Store klimaendringer vil gi økt klimarisiko i form av stadig hyppigere ekstremvær med de konsekvenser det kan gi for samfunn, individ, bygningsmasser, infrastruktur og beredskap. Et oppdatert planverk kan gi smartere, sikrere og mer kostnadseffektiv planlegging.
- Klimagassutslipp: Finnmark må, som resten av landet, bidra til de nasjonale og internasjonale målene for klimagassutslipp. I Finnmark er målet å redusere klimagassutslippene med 55 % fra 1990-nivå.
- Arealendringer: Klimaendringer vil bidra til endret arealbruk og arealbruksbehov. Dette kan føre til flere arealbrukskonflikter. Krav og behov for ny og grønnere energiutvinning må avveies mot naturmangfold, rovvilt, beitedyr og mennesker.
- Naturmangfold: Naturmangfoldet endres som følge av klimaendringer. Flere arter immigrer nordover. Det medfører nye sykdommer og endret flora og fauna, noe som vil påvirke fylket vårt.

Sosial bærekraft

Sosialt bærekraftige samfunn handler om samfunn som er preget av tillit, trygghet, tilhørighet og tilgang til goder som arbeid, økonomisk vekst, god utdanning og gode nærmiljø. Det handler også om å leve uten diskriminering av noe slag, samt å sikre god helse og livskvalitet. Det omhandler bærekraftig byer og lokalsamfunn med velfungerende institusjoner. Mennesker som bor i lokalmiljøet, skal kunne påvirke forhold i nærmiljøet og ellers i kommunen. Deltakelse og samarbeid, sosiale rettigheter og like livsmuligheter for alle - står også sentralt i et sosialt bærekraftig perspektiv.

Sosial bærekraft er tett knyttet opp mot flere av FNs bærekraftsmål. Spesielt viktig er det å utrydde fattigdom, sikre god helse og livskvalitet, god utdanning, likestilling mellom kjønnene, redusere ulikheter, bærekraftige byer og lokalsamfunn og fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner.

Utviklingstrekk – Sosial bærekraft:

- For distriktskommuner med en negativ befolkningsutvikling, er det en utfordring å opprettholde tjenestetilbudet.
- Innvandrere demper befolkningsnedgangen, møter lokalt arbeidskraftsbehov og bidrar til å opprettholde lokalt tjenestetilbud, men har -som andre minoriteter, større sannsynlighet for reduserte levekårsforhold.
- Flere elever opplever mobbing og spesielt den digitale mobbingen viser en økning.
- Siden 2006 har andelen kandidater som har fullført og bestått videregående skole økt med 19 prosentpoeng, til 71,2 prosent og andelen voksne i videregående opplæring er økende.
- Både unge og voksne i Finnmark opplever generelt å være fornøyd med livet sitt.
- Finnmark har lavere forventet levealder enn resten av landet og dette gjelder spesielt for menn og de med lavere utdanning.
- Det er ulik valgdeltakelse mellom norskfødte og innvandrere, unge og eldre, samt de med lav versus høy utdanning.

Økonomisk bærekraft

Økonomisk bærekraft handler om evnen til å opprettholde økonomisk aktivitet over tid uten å utarme ressurser eller skade miljøet på en slik måte at det begrenser fremtidige generasjoners evne til å opprettholde sin egen økonomiske velferd. Det handler om å bruke ressursene slik at dagens økonomiske utvikling ikke går på bekostning av fremtidig økonomisk utvikling, sosial bærekraft eller miljømessig bærekraft.

Utviklingstrekk – Økonomisk bærekraft:

- Kommuneøkonomien i Finnmark er under press, noe som blant annet kan forklares med utgangspunkt i demografiske endringer.
- Finnmark er rik på ressurser, men mangler teknologi og lokale eiere med kapital for å videreutvikle næringslivet.
- Krav til bærekraftig verdiskaping kan gi fylket nye næringsmuligheter og konkurransefortrinn, men byr også på utfordringer, -blant annet med rekruttering, investering og infrastruktur som må veies mot andre bærekrafts-perspektiver
- Næringsstrukturen i Finnmark er blitt mer gunstig med tanke på vekst i arbeidsplasser i næringslivet, men det er fortsatt mange kommuner som er sårbare med et for ensidig næringsgrunnlag.

- Verdiskapingen for næringslivet i Finnmark er fortsatt høy sammenlignet med resten av landet, men svak produktivitet og næringsdynamikk har trukket veksten i næringslivet ned.

Digitale lenker

[Kunnskapsgrunnlag til Utviklingsplan for Finnmark](#)

Føringer

Nasjonale forventninger

I henhold til plan- og bygningsloven skal regjeringen hvert fjerde år utarbeide et dokument med nasjonale forventninger til regional- og kommunal planlegging. Forventningene skal følges opp i regional- og kommunal planlegging.

Nasjonale forventninger for perioden 2023-2027 ble vedtatt 20. juni 2023 med følgende fem overordnede forventninger:

- Samordning og samarbeid i planlegging
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for fremtiden
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Forventningene tar utgangspunkt i 2030-agendaens fem overordnede perspektiver, som er miljømessig bærekraft, sosial bærekraft og økonomisk bærekraft, trygghet og samarbeid for å nå bærekraftsmålene. FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for all regional og kommunal planlegging.

Digitale lenker

[Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging](#)
[FNs bærekraftsmål](#)

Konsultasjoner med samiske interesser

Sameloven § 4-4 slår fast at fylkeskommuner og kommuner har plikt til å konsultere representanter for berørte samiske interesser i saker om lokale forskrifter og andre beslutninger eller tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. Den som har konsultasjonsplikt, skal varsle Sametinget og andre med konsultasjonsrett om saker som kan bli gjenstand for konsultasjoner.

Det er viktig at Sametinget og andre med konsultasjonsrett i plansaker som følger av denne utviklingsplanen, blir konsultert etter gjeldende lov.

Satsingsområder: Hvor skal vi?

Dette kapitelet skal peke på prioriterte satsingsområder og langsiktige utviklingsmål som beskriver hvor vi skal innenfor bestemte områder av samfunnet på sikt.

Den regionale planstrategien er et produkt av politiske prioriteringer. Av alle viktige oppgaver for regionen, alle utfordringer og muligheter, er det alltid nødvendig å sette søkelys på de største og viktigste områdene som hemmer eller fremmer samfunnsutviklingen slik situasjonsbildet ser ut nå. Sentrale satsingsområder kan være sammensatt av flere problemstillinger, gripe inn i flere fagområder, berøre mange parter og kreve et bredt og forpliktende samarbeid for å nå konkrete mål. Da kan det rette planverktøyet være en regional plan som oppfyller plan- og bygningsloven. Andre satsingsområder kan være like viktige, men mulig å løse og arbeide videre med uten en regional plan med de ressursene som da kreves av fylkeskommunen og som også må pålegges mange eksterne aktører for å fungere som verktøy for samfunnsutvikling. Ofte kan heller etablerte samarbeidsarenaer, gode strategier og målrettede tiltak utvikles og forsterkes for å nå de langsiktige målene for mye av det som er viktig for Finnmark i årene fremover.

Følgende fem satsingsområder er valgt for utviklingsplanen:

- Arealutvikling
- Energiforsyning
- Utdanning og forskning og utvikling
- Folk
- Videreutvikle sivilt og militært samarbeid

Det er viktig å se ulike satsingsområder og langsiktige utviklingsmål i sammenheng med hverandre.

Arealutvikling

Langsiktig utviklingsmål:

- En mer omforent og bærekraftig arealpolitikk
- Dialog og gode demokratiske prosesser
- Oppdaterte og digitale planer
- Arealbruk som tilrettelegger for nødvendig klimaomstilling

En mer omforent og bærekraftig arealpolitikk

Finnmark er Norges nest største fylke målt i areal, men arealene er under stadig større press. Det har lenge vært en utbredt oppfatning at Finnmark mer eller mindre har ubegrenset med tilgang på areal både til lands og til vanns. Slik er det ikke lenger. Arealene i fylket er i økende grad gjenstand for interessekonflikter og til dels også polarisering og konflikter. Kampen om arealer står i første rekke mellom utvikling og vern. I dag ser vi for eksempel motstridene interesser knyttet til næringsvirksomhet, utbygging, motorferdsel og leve- og beiteområder.

Motsetningene gjelder i mange tilfeller også på tvers av sektorer, forvaltningsnivå og kommunegrenser. En økning i omfanget av arealkrevende næringer som reindrift, vindkraft, landbruk og havbruk, samt klimaendringer, bidrar til ytterligere konkurranse og press på arealene.

Det er behov for en mer omforent og bærekraftig arealpolitikk, hvor aktørene i større grad har en felles forståelse av utfordringene og mulighetene knyttet til arealbruk i fylket som helhet. Dette krever for det første mest mulig kunnskap og enighet om hva som faktisk er status og fremtidsutsiktene på dette området. Deretter krever det forhandling og enighet om hvordan vi løser utfordringene og ikke minst hvordan vi griper mulighetene. For å få til dette må innsats og virkemidler samordnes, og alle berørte aktører er nødt til å samarbeide godt. Arealene bør forvaltes på en mer helhetlig og bærekraftig måte. Vi må se områdene i sammenheng og utnytte potensialet for gjenbruk og fortetting av arealer. Dette krever god kartlegging av arealene våre og det er behov for mer kunnskap om hva som er sårbar natur og de miljømessige konsekvensene på lang sikt.

Dialog og gode demokratiske prosesser

Finnmark fylke er reetablert etter en lang periode med fylkesvise omorganiseringer. Det er derfor behov for å kartlegge sammensetningen av samarbeidsarenaer og møteplasser egnet for å diskutere og løse problemstillinger knyttet til arealutvikling på regionalt nivå. Dette innebærer å se nærmere på behovet for styrke etablerte arenaer og om nødvendig også etablere helt nye. Regionalt planforum er for eksempel en lovpålagt møtearena (jf. plan- og bygningsloven § 5-3), som skal bidra til å klarlegge og samordne de ulike interessene i kommunale og regionale planprosesser. Dette er en møteplass som trolig kan benyttes oftere til diskusjoner om arealproblemstillinger på regionalt nivå.

Gode demokratiske prosesser med tidlig involvering og medvirkning av berørte parter, er en forutsetning for å lykkes med bærekraftig arealutvikling. Gode konsultasjoner med samiske interesser (jf. samelovens kapittel 4) og god dialog med samfunnet ellers, er en nødvendighet for å forebygge konflikter, klager og rettssaker og dermed legge til rette for en smidigere og raskere gjennomføring av tiltak og handling. Samtidig er det viktig at prosessene ikke blir mer komplisert og krevende enn nødvendig.

Oppdaterte digitale planer

Mange kommuner i Finnmark har et etterslep av gamle planer. Spesielt kritisk er etterslepet av arealplaner. Dette kan skyldes flere faktorer; mangel på ressurser som kapasitet, kompetanse eller samordning mellom ulike aktører. Utdaterte planer kan ofte inneholde informasjon som ikke lenger er relevant eller nøyaktig, noe som kan føre til ineffektiv arealbruk og feil beslutningsgrunnlag. Gamle arealplaner er oftest ikke tilpasset dagens behov og prioriteringer og tar ofte heller ikke tilstrekkelig hensyn til nye miljøkrav eller bærekraftsmålene.

Finnmark har i dag lavere dekningsgrad av digitale planer enn resten av landet. Digitale planer gir god og oppdatert kvalitet på arealkunnskapen og økt tilgjengelighet for både

innbyggere og beslutningstakere, til fordel for åpenhet og medvirkning. De er også mer fleksible, miljøvennlige og kostnadseffektive. Digitale arealplaner er en viktig datakilde for et arealregnskap både på kommunalt og regionalt nivå. Det bør derfor satses på å få digitale arealplaner for alle kommunene i fylket.

Klimaomstilling av næringsliv og samfunn

Som en del av klimaomstillingen i Finnmark må arealpolitikken begrense nedbygging av naturlige arealer, bidra til bevaring av naturmangfold og bevaring av naturens karbonlagre. Klima og naturmangfold henger tett sammen ved at klima påvirker naturmangfold, mens inngripen i naturen vil påvirke klimaet. Bevaring av naturmangfold vil derfor være positivt både med tanke på bevaring av naturmangfoldet i seg selv, men også med tanke på å begrense klimagassutslipp.

Energiforsyning

Langsiktig utviklingsmål:

- Offentlig eierstruktur på energikilder og infrastruktur.
- God kraftproduksjon; forsyningssikker, konkurransedyktig og billig kraft
- Godt utbygd infrastruktur for kraftnett

Offentlig eierstruktur på energikilder og infrastruktur

Finnmark står i likhet med resten av verden overfor en klima-, natur- og energikrise. Det er derfor ekstra viktig med god beredskap på forsyningssikkerheten på kraft. Finnmarks beredskapsmessige rolle er i en særstilling med vår strategiske men utsatte geografiske posisjon. Rollen omfatter også nødvendig beredskap på kritisk forsyningssikkerhet på kraft.

Nasjonalt eierskap på kraftproduksjon og kraftlinjer på norsk jord vil derfor være en klar fordel fremfor utenlandsk eierskap på kritisk infrastruktur som kraftinstallasjoner så vel som veier, havner og flyplasser. Å forhindre utenlandsk eierskap og innflytelse retter seg først og fremst mot russiske og kinesiske interesser, men også andre stater kan utgjøre en trussel for den sikkerhetspolitiske situasjonen og forsyningssikkerheten i Norge og verden i dag.

God kraftproduksjon; forsyningssikker, konkurransedyktig og billig kraft

Finnmark er et fylke med rik tilgang på naturressurser, men denne tilgangen er ikke ubegrenset. Energi er et knapphetsgode i Finnmark og energimangel er en trussel for næringsutvikling, bosetting og samfunnsutvikling i fylket. Finnmark produserer i dag mindre kraft enn det forbrukes og har de siste årene vært avhengig av å importere kraft. God kraftproduksjon og en god og sikker infrastruktur for kraftnett, er nødvendig for tilgjengelighet og lave, stabile kraftpriser både til egen befolkning og næringsliv i Finnmark, så vel som eksport ut av fylket. Finnmark har godenaturgitte forutsetninger for økt produksjon av konkurransedyktig, fornybar kraft.

Kraftforbruket forventes å øke i betydelig grad i tiden fremover som følge av økt elektrifisering av samfunnet. Knapphet på energi fører allerede til et behov for å gjøre prioriteringer av forbruk. I Finnmark er denne debatten særlig aktuell rundt elektrifisering av Melkøya. Det er viktig at elektrifisering av Melkøya ikke går på bekostning av annen samfunns- og næringsutvikling. I tråd med FNs bærekraftsmål må løsningene for energiproduksjon og forsyningssikkerhet vektlegge de tiltakene som gir de beste langsiktige effektene for Finnmark som helhet. Tilgangen på stabil kraft er avgjørende både for samfunnets beredskap, næringsutvikling og omstillingen til et lavutslippssamfunn.

Godt utbygd infrastruktur for kraftnett

Infrastrukturen for kraft er ofte dårligere i distriktene enn i sentrale områder. Det er viktig med kraftlinjer med tilstrekkelig kapasitet og nødvendig reservekapasitet. Infrastrukturen i fylket har behov for økt kapasitet, økt vedlikehold og nye utbygginger.

Debatten rundt kraftlinjer er svært aktuell. For å sikre nødvendig sammenheng mellom produksjon og forbruk av elektrisitet, er det behov for omfattende utbygging av kraftlinjer. I Finnmark har den planlagte utbyggingen av 420 kV linje fra Skaidi til Varangerbotn et høyt fokus hos både private og offentlige aktører. Spørsmålet om etablering av infrastruktur for energi henger nært sammen med behovet for godt samarbeid omkring arealutvikling.

Utdanning og forskning og utvikling (FoU)

Langsiktig utviklingsmål:

- Et godt utdanningstilbud, tilpasset næringslivets behov.
- Et næringsliv og FoU som samarbeider tettere om økt lokal råvareforedling.

Et tilpasset utdanningstilbud for næringslivets behov

Finnmark trenger generelt et bedre tilbud for høyere utdanning samt en tettere kobling mellom næringslivets behov og utdanningstilbudet. For at høyere utdanning skal være relevant og fremtidsrettet, er det nødvendig at utdanningsinstitusjoner utvikler studieprogrammer som er godt tilpasset næringslivets behov. Dette innebærer at utdanningstilbudet kontinuerlig må videreutvikles for å møte de krav og ferdigheter som etterspørres i arbeidsmarkedet. Gjennom samarbeid med bedrifter kan utdanningsinstitusjonene tilby praksisplasser, gjesteforelesninger fra næringslivet og utvikle læreplaner som inkluderer reelle problemstillinger fra arbeidslivet. Det er samtidig viktig med et desentralisert utdanningstilbud slik at arbeidstakere kan kombinere jobb og kompetanseheving. Slik kan studentene både utdanne seg og videreutvikle kompetanse de trenger for å være konkurransedyktige i et skiftende arbeidsmarked, samtidig som bedriftene får tilgang til rett og oppdatert arbeidskraft.

Et næringsliv og FoU som samarbeider tettere om økt lokal råvareforedling

For å øke verdiskapingen lokalt og legge til rette for et bredere arbeidsmarked og mindre ensrettet næringsliv, er det viktig at råvarer som utvinnes i regionen, også i større grad bearbeides her. Dette kan oppnås gjennom samarbeid mellom næringslivet og forskning og utviklingsinstitusjoner (FoU). I Finnmark er det få bedrifter som utmerker seg på teknologisk utvikling og forskning som kan tilrettelegge for økt råvareutnyttelse. Det finnes samtidig få forskningsinstitusjoner i Finnmark. En videreutvikling av samarbeidet mellom næringsliv, utdanningsinstitusjoner og forskning for å bedre utnytte vår arktiske kompetanse og stedlige fortrinn, kan gi økt råvareutnyttelse for Finnmark. Å styrke næringsklynger, kan også gi økt innovasjon og effektivitet for næringslivet vårt. Næringsklyngene kan dessuten bidra til å tiltrekke seg kompetanse og kapital til regionen, noe som igjen kan føre til nye arbeidsplasser og økt verdiskaping..

Folk

Langsiktig utviklingsmål:

- Et samfunn som vektlegger toleranse, forsoning og inkludering.
- Like forutsetninger for god helse som landet ellers.
- Gode levekår og utjevning av sosiale ulikheter.

Et samfunn som vektlegger toleranse, forsoning og inkludering

Finnmark fylke er kjent for sitt kulturelle mangfold og unike befolknings sammensetning. Regionen er hjem for både etniske nordmenn, samer, kvener og innvandrere fra mange ulike land. Samiske samfunn har dype røtter i Finnmark og bidrar med sin unike kultur, språk og tradisjoner til mangfoldet. I tillegg har kvener/norsk-finske satt sitt preg på regionen med sin kultur og historie. Historisk sett har Finnmark alltid hatt en betydelig andel innvandrere og tilflyttere. De siste 20 årene har særlig arbeidsinnvandring spilt en spesielt viktig rolle for å motvirke den negative befolkningsutviklingen. I tillegg har ulike flyktningstrømmer også bidratt til positive befolknings tall. Dette mangfoldet kan fremme kunnskap, forståelse, samarbeid, toleranse og innovasjon. Ved å anerkjenne og støtte mangfoldet, kan vi videreutvikle inkluderende og bærekraftige samfunn.

Vi må prioritere tiltak som fremmer sosial inkludering, styrker nettverk og skaper trygge møteplasser for å forebygge ensomhet, utenforskap og uhelse. Finnmark har få innbyggere og et stort behov for arbeidskraft. For å lette tilgangen til arbeidsmarkedet og utdanning, må vi tilrettelegge for språkopplæring, kulturforståelse, samt både digital og fysisk tilgjengelighet til de ulike arenaene. Dette vil øke mangfoldet i arbeidslivet, utdanningsinstitusjoner og offentlige tjenester. Det er viktig at alle grupper i samfunnet er representert og har like muligheter for aktiv og likeverdig deltakelse.

Like forutsetninger for god helse som landet ellers

Finnmark har store geografiske avstander og infrastruktur og god kommunikasjon spiller en sentral rolle for å sikre et godt helsetilbud i fylket. Generelt er folkehelsen i Finnmark god,

men det er en høyere forekomst av flere ikke-smittsomme sykdommer, både fysisk og psykisk enn landsgjennomsnittet. For eksempel er det en høyere forekomst av hjerte- og karsykdommer, KOLS, lungekreft og selvmord. Flere faktorer påvirker forutsetningene for god helse i tillegg til tilgangen til helsetjenester: forebyggende arbeid som for eksempel sosiale møteplasser og aktiviteter, utdanning eller mestring. Det er viktig å tilrettelegge samfunnet slik at det blir lett for den enkelte å delta og ta gode valg. Helsefremmende tiltak, samt økt samarbeid med kommuner, lik oppfølging fra spesialisthelsetjenesten og involvering av frivillig sektor, er nødvendig for å redusere forekomsten av sykdom og uheld, og for å sikre best mulig og tilgjengelig helsehjelp til den enkelte i tråd med behovene.

Gode levekår og utjevning av sosiale ulikheter

Det er store ulikheter i fordelingen av sosioøkonomiske faktorer som helse, utdanning, økonomi og levekår i Finnmark, generelt kommer minoriteter dårligere ut. God arbeidstilknytning gir tilgang til helsefremmende ressurser som sosiale relasjoner, personlig vekst, identitet og økonomisk trygghet. Høy sysselsetting for alle grupper, inkludert for de med redusert arbeidsevne, er derfor svært positivt. Finnmark har en gjennomføringsgrad i videregående skole som de siste årene har nærmet seg, men fortsatt er et stykke under, landsgjennomsnittet. Fullføring av videregående opplæring er viktig for å redusere sosiale ulikheter. Lik tilgang på bibliotek, kulturtilbud og fritidsaktiviteter kan også bidra til å redusere sosiale forskjeller. Det samme gjelder gode oppvekstvilkår for barn og unge, universell utforming og aldersvennlige samfunn.

Videreutvikle sivilt og militært samarbeid

Langsiktig utviklingsmål:

- Øke lokale ringvirkninger fra statlige anskaffelser og aktivitet.
- Bygge motstandsdyktige lokalsamfunn og utnytte vår arktiske kompetanse.

Øke lokale ringvirkninger fra statlige anskaffelser og aktivitet.

Økt statlig satsing og styrking av sivilsamfunnet og Forsvaret vil kunne gi omfattende lokale og regionale ringvirkninger fra anskaffelser og aktiviteter og vil kunne bidra til å bygge sterke lokalsamfunn. Bruk og utvikling av lokal og arktisk kompetanse og næringsliv vil bidra til en positiv samfunnsutvikling.

Forsvarets nye langtidsplan signaliserer milliardinvesteringer i Nord-Norge. Gjennom fylkeskommunens prosjekt «*Leverandørutvikling Forsvaret, Fase 1*», er det avdekket at det kreves betydelig politisk systematisk og kontinuerlig innsats for å påvirke forsvarets politikk og tilrettelegging innenfor anskaffelsesområdet. Dette for at små og mellomstore nord-norske bedrifter skal kunne kvalifiseres og delta i forsvarsutbyggingen og på den måten sikre lokal verdiskaping gjennom Forsvarets økte tilstedeværelse og satsning. Forsvarets økte tilstedeværelse i regionen gir nye muligheter for næringsliv og lokal samfunnsutvikling. En videreføring av arbeidet med leverandørutvikling må ses i sammenheng med satsingsområdet for å videreutvikle det sivile og militære samarbeidet.

Bygge motstandsdyktige lokalsamfunn.

Det er viktig å videreutvikle fokuset på egenberedskap og skape forståelse i befolkningen for hvordan man selv kan håndtere uventede hendelser og bidra i dagens trusselsituasjon. Å bygge på befolkningens egen arktiske kompetanse og næringslivets erfaringsbaserte lokalkunnskap må legges til grunn også når Forsvarets satsing i regionen skal konkretiseres. En motstandsdyktig befolkning med god egenberedskap og et sterkt lokalsamfunn med robust infrastruktur, er avgjørende for et trygt og motstandsdyktig samfunn. Myndigheter og innbyggere i Finnmark må utnytte de eksisterende samarbeidsarenaer godt for å styrke motstandskraften, redusere sårbarheter og håndtere trusler og uforutsette hendelser.

Planbehov – Hvordan skal vi komme dit?

Dette kapitlet skal peke på hvilke nye regionale planer som skal utarbeides i innværende fylkestingsperiode, og i tillegg også hvilke eksisterende planer som skal videreføres, revideres eller fases ut. Det kan også være behov for å slå sammen planer, dersom det viser seg å være behov for å se flere planemaer og problemstillinger i sammenheng. Regionale planer som er fastsatt i denne utviklingsplanen gjenspeiler det prioriterte planbehovet for størst mulig effekt på samfunnsutvikling i forhold til ressursbruk og erfarte samarbeidsutfordringer i regionen.

Regionale planer

Nye regionale planer

1. Regional plan for arealutvikling i Finnmark

Beskrivelse og formål med planen

Finnmark har behov for et overordnet styringsdokument for arealutvikling, som søker å løse dagens problemstillinger knyttet til arealbruk. En regional plan i henhold til plan- og bygningsloven, er et velegnet verktøy når flere aktører er nødt til å samarbeide for å løse felles problemstillinger. I tilfeller hvor det er behov for å løse problemstillinger knyttet til vern, bruk eller utvikling av arealer for å kunne oppnå ønsket samfunnsutvikling, vil regionale planer med arealføringer kunne være en løsning. Til denne typen regionale planer kan det også vedtas retningslinjer for arealbruk, eventuelt også med en regional planbestemmelse som skal sikre at det ikke foretas arealbruksendringer som er i strid med planens retningslinjer. Hvorvidt det er behov for virkemidler av denne typen vil først kunne avklares i forbindelse med utarbeidelse av planen, da ved fastsettelsen av planprogrammet.

Arealutvikling har også innvirkning på energiforsyning og bør derfor ses i sammenheng med en egen regional plan for energiforsyning. I tillegg har det også betydning for klimaendringer og må også ses i sammenheng med regional plan for klimaomstilling i Finnmark.

Formålet med planen er å avklare og avveie ulike interessemotsetninger, dempe et eventuelt konfliktnivå og sørge for forutsigbare og gode demokratiske prosesser for arealutviklingen i Finnmark.

Forslag til plantema

Arealutvikling handler om prosessen med å planlegge og tilrettelegge arealer for ulike formål som boligbygging, næringsutvikling, transport, og rekreasjon også videre. Arealbruk handler om hvordan arealene faktisk benyttes og klassifiseres etter deres formål, som boligområder næringsområder, utmark- og rekreasjonsområder og transportinfrastruktur. Dette satsingsområdet kan behandle ulike problemstillinger. Forslag til aktuelle plantema som kan være gjenstand for diskusjon kan være:

- Bærekraftig arealbruk
- Næringsutvikling; tilrettelegging av næringsarealer
- Utmarksforvaltning
- Infrastruktur
- Boligpolitikk; fortetting, grøntområder og fritidsområder
- Stedsutvikling
- Kulturminner og kulturmiljø
- Friluftsliv
- Teknologi og innovasjon; digital infrastruktur
- Energiforsyning
- Arealregnskap
- Klimasårbarhetsanalyse
- Klimaomstilling; redusere klimagassutslipp, klimatilpasning og bevare naturmangfold

Tidshorisont

Planen bør ses i sammenheng med nasjonale klimamål, og bør derfor ha en tidshorisont som strekker seg frem til 2050. Planarbeidet skal starte opp januar 2025 og vil bli vedtatt desember 2026.

Organisering av arbeidet

Regional plan for arealutvikling i Finnmark vil bli organisert på følgende måte:

Vedtaksmyndighet: *Fylkestinget*

Styringsgruppe: *Fylkesutvalget*

Ansvarlig administrativ avdeling: *Samfunnsutviklingsavdelinga*

Opplegg for medvirkning

Medvirkningsaktører: Aktuelle aktører/-aktørgrupper for medvirkning er kommunene, Statsforvalteren, Sametinget, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Fiskeridirektoratet, Kystverket, Statens vegvesen, Forsvarsbygg, Statens kartverk, Avinor, Mattilsynet, Direktoratet for mineralforvaltning, Husbanken, Statsbygg, Forsvaret, Finnmarkseiendommen (FEFO), Statnett, energiselskaper (Finnmark kraft, m.fl.), mineralselskaper, reindriftsutøvere, miljøorganisasjoner og andre berørte aktører.

Medvirkningsaktiviteter: Aktuelle aktiviteter for medvirkning kan for eksempel være bruk av eksisterende arenaer, eventuelt etablere nye arenaer, regionalt planforum, verksteder, innspillmøter og dialogmøter

2. Regional plan for energiforsyning i Finnmark

Beskrivelse og formål med planen

Finnmark har behov for et overordnet styringsverktøy for energiforsyning som søker å løse dagens problemstillinger knyttet til energiforsyning. En regional plan i henhold til plan- og bygningsloven er et velegnet verktøy når flere aktører er nødt til å samarbeide for å løse felles problemstillinger. Energiforsyning har også innvirkning på arealbruk og bør derfor ses i sammenheng med regional plan for arealutvikling. I tillegg har energiforsyning også betydning for klimaendringene og bør ses i sammenheng med regional plan for klimaomstilling i Finnmark.

Formålet med planen er å sikre en bærekraftig, pålitelig og effektiv energiforsyning som kan møte både nåværende og fremtidige behov. Dette innebærer å øke bruken av fornybar energi; redusere energiforbruket (energieffektivisering); tilpasse energisystemene i forhold til klimaendringene; støtte lokal energiproduksjon; fremme innovasjon, forskning og utvikling (FoU) som kan forbedre energiforsyningen; involvere innbyggere, lokalsamfunn og interessenter. Planen skal bidra til et grønt industriløft i Finnmark, som er viktig for økt bærekraftig verdiskaping, redusert klimagassutslipp og økt sysselsetting. Det er et mål at overskuddskraft også i framtiden skal være et konkurransefortrinn for næringslivet i Finnmark.

Forslag til plantema

Forsyningssikkerhet handler om å sørge for god kraftproduksjon, godt utbygd og vedlikeholdt infrastruktur for kraftnett. Forsyningssikkerhet har dessuten et beredskapsperspektiv. Finnmark har potensial for økt kraftproduksjon. Infrastrukturen for energi i fylket har behov for økt kapasitet, økt vedlikehold og nye utbygginger. Det er dessuten viktig med konkurransedyktig kraft til stabile lave priser. På bakgrunn av dette kan følgende aktuelle plantema være gjenstand for diskusjon i arbeidet med planen:

- Eierstruktur og beredskap
- Kraftproduksjon; inkl. desentralisert energiproduksjon
- Infrastruktur for kraftnett
- Energieffektivisering
- Energilagring
- Fornybar energi; f.eks. vannkraft, vindenergi, solenergi og bioenergi
- Energikilder; f.eks. vindenergi, vannkraft, solenergi, biomasse, naturgass, olje og kull
- Energibærere; f.eks. elektrisitet, hydrogen, batterier og oljeprodukter, naturgass
- Kraftforsyningsberedskap
- Innovasjon og forskning og utvikling (FoU)
- Arealutvikling

- Klimaomstilling; redusere klimagassutslipp, klimatilpasning og bevare naturmangfold

Tidshorisont

Planen bør ses i sammenheng med nasjonale mål for klima og naturmangfold, og bør derfor ha en tidshorisont som strekker seg frem til 2050. Planarbeidet skal starte opp januar 2025 og vil bli vedtatt desember 2026.

Organisering av arbeidet

Regional plan forenergiforsyning i Finnmark vil bli organisert på følgende måte:

Vedtaksmyndighet: *Fylkestinget*

Styringsgruppe: *Fylkesutvalget*

Ansvarlig administrativ avdeling: *Samfunnsutviklingsavdelinga*

Opplegg for medvirkning

Medvirkningsaktører: Aktuelle aktører/aktørgrupper for medvirkning er kommunene, Statsforvalteren, Sametinget, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Fiskeridirektoratet, Kystverket, Statens vegvesen, Forsvaret, Statens kartverk, Avinor, Mattilsynet, Direktoratet for mineralforvaltning, Husbanken, Statsbygg, Finnmarkseiendommen (FEFO), Statnett, ENOVA, energiselskaper (Finnmark Kraft, m.fl.), mineralselskaper, reindriftsutøvere, miljøorganisasjoner og andre berørte aktører.

Medvirkningsaktiviteter: Aktuelle aktiviteter for medvirkning kan for eksempel være bruk av eksisterende arenaer, eventuelt etablere nye arenaer, regionalt planforum, verksteder, innspillmøter og dialogmøter

Regionale planer som videreføres

Det er behov for å revidere og videreføre enkelte regionale planer og planarbeid av nyere dato. Dette gjelder følgende planer:

1. Regional vannforvaltningsplan for Finnmark vannregion

Beskrivelse og formål med planen

Regional vannforvaltningsplan for Troms og Finnmark 2022-2027 ble vedtatt av fylkestinget i Troms og Finnmark 14. desember 2021. Den ble godkjent av Klima og miljødepartementet 31. oktober 2022. Finnmark er etter fylkesoppdelingen igjen et eget vannforvaltningsområde. Vannforvaltningsplan for Troms og Finnmark revideres, og blir til regional vannforvaltningsplan for Finnmark vannregion. Regionale vannforvaltningsplaner er forankret i EUs vanndirektiv gjennom vannforskriften og er en lovpålagt oppgave. Den vil derfor bli revidert i innværende fylkestingsperiode. Det viktig å se arbeidet med denne planen i sammenheng med andre regionale planer.

Godt vann er mye mer enn vann som kan drikkes. Vann handler også om fritidsaktiviteter som fiske og bading, livskvalitet med turmuligheter langs elver og fjorder og

næringsaktiviteter som turisme, vannkraft og fiskeoppdrett. For naturen betyr godt vannmiljø at det er både rent og nok vann til laks, ørret, elvemusling og andre organismer som lever i vassdrag og kystvann. Vi skal kunne bruke vannet samtidig som vi sørger for at vannmiljøet og livet i vannet ivaretas. Vann med en god miljøtilstand er grunnleggende for fremtidig samfunnsutvikling og livskvalitet i vår region.

Formålet med en regional vannforvaltningsplan etter vannforskriften og plan- og bygningsloven er å gi en enkel og oversiktlig framstilling av hvordan vi ønsker å forvalte vannmiljøet og vannressursene i vannregionen i et langsiktig perspektiv. Hovedformålet med vannforvaltningsplanen er å sørge for at vannmiljøet og økosystemene blir beskyttet og brukt på en bærekraftig måte. Vi kaller det en helhetlig og økosystembasert forvaltning. Vannet skal forvaltes som en enhet fra fjell til fjord og man skal se på den samlede påvirkningen fra alle sektorer som bruker og påvirker vann. Den regionale vannforvaltningsplanen beskriver hvordan det står til med vannet vårt, hvilke miljømål vi har for vannet og hvordan vi skal oppnå disse miljømålene.

2. Regional vannforvaltningsplan for norsk-finsk vannregion

Beskrivelse og formål med planen

Regional vannforvaltningsplan for Troms og Finnmark 2022-2027 ble vedtatt av fylkestinget i Troms og Finnmark 14. desember 2021. Den ble godkjent av Klima og miljødepartementet 31. oktober 2022. Beskrivelse og formålet med denne planen er i hovedsak det samme som for vannforvaltningsplanen for Finnmark vannregion. Regionale vannforvaltningsplaner er forankret i EUs vanddirektiv gjennom vannforskriften og er en lovpålagt oppgave. Planen vil derfor bli revidert i innværende fylkestingsperiode. Det viktig å se arbeidet med denne planen i sammenheng med andre regionale planer.

3. Regional transportplan for Finnmark

Beskrivelse og formål med planen

Regional transportplan for Finnmark 2024-2036 ble vedtatt av fylkestinget i Troms og Finnmark juni 2023. Denne planen revideres på bakgrunn av behov for en nærmere tilpasning til den nasjonale transportplanen og den regionale planstrategiens prioriteringer.

Finnmark er full av muligheter, der innbyggerne skaper store verdier og samfunn som er gode å leve i. Fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler gjennom et helhetlig transportsystem er viktig for positiv nærings- og samfunnsutvikling. God framkommelighet og infrastruktur er nødvendig for bosetting, næringslivet, beredskapsvevnet og utviklingen av samfunnet i Finnmark. Folk og varer skal komme trygt fram og Finnmark skal ha et moderne transportsystem for fremtiden. Mangelen på gode transportsystemer kan resultere i uforløst potensial, uhensiktsmessige bo- og arbeidsmarkeder samt påvirke befolkningsutviklingen slik at byene og bygdene våre blir mindre attraktive for menneskene og næringslivet der.

Formålet med transportplanen er å bidra til at innbyggerne og næringslivet sine behov til framkommelighet, mobilitet og trafiksikkerhet ivaretas. Dette gjelder kortsiktige og langsiktige behov for bedre transportløsninger, framkommelighet og hensiktsmessige bo- og arbeidsmarkedsregioner. Infrastrukturen skal knytte Finnmark tettere sammen og skape

mulighet for vekst og utvikling gjennom et trygt, effektivt, forutsigbart og bærekraftig transportsystem. Det overordnede målet med Regional transportplan for Finnmark 2024-2036 er «et sikkert og forutsigbart transportsystem som legger til rette for samfunnsutvikling og det gode liv».

4. Regional plan for klimaomstilling i Finnmark

Beskrivelse og formål med planen

Regional plan for klimaomstilling i Finnmark er under utarbeidelse. Planprogrammet for denne planen ble vedtatt av fylkestinget i Troms og Finnmark i juni 2023. Ifølge fremdriftsplanen i planprogrammet skal klimaomstillingsplanen vedtas av fylkestinget i juni 2025. Fremdriften på denne planen er forsinket, og et sannsynlig anslag for vedtakstidspunkt er beregnet til juni 2026.

Finnmark står i likhet med resten av verden overfor en klima-, natur- og energikrise. Konsekvensene av klimaendringene er kjent og innebærer blant annet global oppvarming, smelting av sjøis, tap av naturmangfold og et økosystem i uforutsigbar endring. I et lokalsamfunn merkes klimaendringer gjennom økt fare for ekstremvær, skred og flom. Vårt levesett og det vi skal leve av har nær tilknytting til naturen i fylket. Naturen danner dermed et viktig grunnlag for vår kulturelle og sosiale identitet. Fremover vil det være nødvendig at vi tar vare på den sårbare og svært verdifulle naturen, tiltak for å begrense klimaendringene blir vår tids viktigste oppgave. Skal vi lykkes må omstille oss, må vi sørge for å redusere klimagassutslippet, tilpasse oss klimaendringene og bevare naturmangfoldet.

Det er viktig at arbeidet med denne planen ses i sammenheng med utarbeidelsen av de øvrige planene, særlig planene for arealutvikling og energiforsyning og vice versa.

Formålet med klimaomstillingsplanen er å forbedre fylkets kapasitet til å takle klimaendringene og hjelpe innbyggerne og samfunnet i Finnmark til bedre forståelse, forberedelse og håndtering av klimarisiko. Klimaomstillingsplanen skal bidra til å forsere overgangen til et motstandsdyktig lavutslippssamfunn gjennom løsninger som reduserer klimagassutslipp, som tar hensyn til klimatilpasning, bevarer naturmangfold og som samtidig legger til rette for livskraftige samfunn. Planen skal ivareta alle tre bærekrafts-dimensjonene; den miljømessige, den sosiale og den økonomiske.

5. Regional bibliotekplan for Finnmark

Beskrivelse og formål med planen

Regional bibliotekplan for Finnmark 2024-2036 er under utarbeidelse. Planen har vært på høring og kan bli vedtatt av fylkestinget i desember 2024.

Bibliotekene defineres som en grunnstein i det norske samfunnet og i lokalsamfunnene i Finnmark. De er med å bygge lesekultur blant både barn, unge og voksne. Bibliotekene gir innbyggerne gratis tilgang til kunnskap, muligheter til å oppleve kultur og er offentlige og inkluderende møteplasser for samtale og debatt for hele befolkningen. De er med å utvikle lokalsamfunn og demokrati.

Formålet med planen baserer seg på lov om folkebibliotek som definerer bibliotekenes rolle bredt. Bibliotekene skal fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, formidle bøker og andre medier gratis, samt være en del av det offentlige rom, uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt.

Regionale planer som fases ut

Gjennomgangen av regionale planer viser at det er behov for å fase ut regionale planer som bygger på utdatert kunnskap og ikke oppfyller kravene i plan og bygningsloven. Dette gjelder Regional vindkraftplan for Finnmark 2013-2025, regional plan for kompetanse i Finnmark 2016-2028 og regional plan for kulturminner og kulturmiljø i Finnmark 2017-2027.

1. Regional vindkraftplan for Finnmark

Regional vindkraftplan for Finnmark 2013-2025, ble vedtatt i 2012. Det har skjedd mye innenfor temaet vindkraft siden planen ble utarbeidet. Det er behov for oppdatert kunnskap på området og det er behov for oppfølging i form av handling. Handlingsprogrammet til denne planen har ikke vært revidert siden før fylkessammenslåingen. Planen oppfyller derfor ikke kravene i plan- og bygningsloven. En gjennomgang av planbehovet til Finnmark viser at det er behov for å se problemstillinger knyttet til vindkraft i en større sammenheng. Det er behov for å erstatte vindkraftplanen med en regional plan med et utvidet perspektiv på energi, nærmere bestemt en regional plan for energiforsyning.

På bakgrunn av dette fases regional vindkraftplan for Finnmark ut med vedtaket av denne utviklingsplan.

2. Regional plan for kompetanse i Finnmark

Regional plan for kompetanse i Finnmark 2016-2028 ble vedtatt i 2015, men har aldri hatt et handlingsprogram slik plan- og bygningsloven krever. Planen oppfyller derfor ikke kravene i plan- og bygningsloven.

På bakgrunn av dette fases regional plan for kompetanse i Finnmark ut med vedtaket av denne utviklingsplan. I stedet kan det vurderes om det skal utarbeides en regional strategi for kompetanse.

3. Regional plan for kulturminner og kulturmiljø i Finnmark

Regional plan for kulturminner og kulturmiljø i Finnmark 2017-2027, ble vedtatt i 2017, men har aldri hatt et handlingsprogram slik plan- og bygningsloven krever. Planen oppfyller derfor ikke kravene i plan- og bygningsloven.

På bakgrunn av dette fases regional plan for kulturminner og kulturmiljø i Finnmark ut med vedtaket av denne utviklingsplan. I stedet kan det vurderes om det skal utarbeides en regional strategi for kulturminner og kulturmiljø. En slik vurdering ligger imidlertid utenfor prosessen for denne regionale planstrategien.

Interkommunale planer

1. Kystsoneplan Varanger

Kystsoneplan for Varanger er et interkommunalt plansamarbeid mellom kommunene Sør-Varanger, Nesseby, Vadsø og Vardø. Denne planen utarbeides som kommunale arealplaner, til sammen fire kommunedelplaner. Den har en styringsgruppe bestående politiske representanter, og har i tillegg en administrativ arbeidsgruppe. Sør-Varanger kommune har hatt prosjektansvaret for denne planen. Kystplan Finnmark er fortsatt under utarbeidelse. Planprogrammet ble fastsatt av styringsgruppa 10. desember 2020. Fremdriften på denne planen er forsinket. Den skulle i henhold til fremdriftsplanen i planprogrammet vært vedtatt i mars 2022.

Formålet med kystsoneplan for Varanger er å utarbeide en helhetlig plan for kommunenes sjøarealer og et kunnskapsbasert forvaltningsverktøy for kommunene. Gjennom planarbeidet skal det utvikles langsiktige rammer for bærekraftig arealbruk, forvaltning og verdiskaping i kystområdene. Gjennom planprosessen skal det legges opp til kunnskapsutvikling og erfaringsutveksling mellom de involverte kommunene for å gi grunnlag for framtidig samarbeid om arealbruken i kystsonen i Varanger. Kystsoneplanen skal bli en juridisk bindende plan på kommuneplannivå.

Det er viktig at arbeidet med denne planen ses i sammenheng med utarbeidelsen av andre regionale og kommunale planer. Dette gjelder i særlig grad planer med arealføringer.

2. Kystplan Finnmark

Kystplan Finnmark er et interkommunalt plansamarbeid mellom kommunene Tana, Berlevåg, Båtsfjord, Gamvik og Loppa. Planen er under utarbeidelse og planprogrammet har vært på høring med frist 30. august 2024. Planprogrammet vil deretter fastsettes med liklydende vedtak av samtlige kommunestyre. Prosjektet er ledet Finnmark fylkeskommune og det er et interkommunalt planutvalg bestående av politiske representanter og en tilhørende administrativ arbeidsgruppe. Planen omfatter blant annet temaene reiseliv, akvakultur, fiskeri, havneområder, deponering av masser og friluftsliv..

I dag opplever kystkommuner et økende press og flere interessenter for kystarealer. Dette åpner for konflikter mellom næring og vern, kommuner, ulike næringsinteresser og mellom ulike sektormyndigheter. Finnmarkskommunene har eldre og utdaterte planer, som regel er planene ikke avpasset med forventet vekst og aktivitet innenfor marine næringer.

Gjennom deltakelse i prosjektet får kommunene tilgang til finansiering og digitale kartløsninger. Prosjektet vil være med å skape en arena der vi kan lære, løse konflikter og utfordringer tilknyttet planlegging i sjø, som kan bidra til å forenkle planleggingen.

Det er viktig at arbeidet med denne planen ses i sammenheng med utarbeidelsen av andre regionale og kommunale planer. Dette gjelder i særlig grad planer med arealføringer.

Fylkeskommunale plandokument

Regionale strategier

I tillegg til regionale planer i henhold til plan- og bygningsloven, utarbeider fylkeskommunen ofte også regionale strategier og ulike handlingsplaner for regional utvikling som ikke følger av nevnte lov. Fylkeskommunen har hatt tradisjon for å avklare spørsmålet om regionale strategier i fastsettelse av regional planstrategi. Dette er valgt bort denne gang og skyldes først og fremst behovet for å være tydelige på at Utviklingsplan for Finnmark ikke er en utviklingsplan for fylkeskommunen, men må være et planverktøy med eierskap også utenfor organisasjonen der flere aktører er avhengig av å samarbeide godt for å lykkes med målsetningene.

Regionale strategier er altså ikke forankret i plan- og bygningsloven og er dermed ikke bundet av lovens krav til prosess og innhold. Denne plantypen utarbeides når fylkeskommunen har behov for å angi ønsket retning innen bestemte politikkområder, uten å forplikte andre aktører enn fylkeskommunen selv. Den benyttes når fylkeskommunen selv besitter nødvendige verktøy for gjennomføring. En regional strategi bør likevel involvere eksterne aktører og resultere i ulike nivåer av samarbeid og samhandling.

Regionale strategier beskriver fylkeskommunens arbeid med å tilpasse innsatsen i henhold til den strategiske retningen for samfunnsutvikling som er satt i utviklingsplanen for Finnmark. Eventuelle regionale strategier må utformes i tråd med gjeldende regionale planstrategi og regionale planene. Eventuelle regionale strategier må fastsettes gjennom egne politiske vedtak på regionalt nivå.

Aktuelle regionale strategier for Finnmark i innværende fylkestingsperiode kan være:

- Næringsstrategi
- Landbruksstrategi
- Utmarksstrategi
- Strategier for reiseliv og kulturnæring
- Strategier for fiskeri og havbruk og matproduksjon
- Strategier for grønt industriløft
- Strategier for attraktive lokalsamfunn og rekruttering
- Integreringsstrategi
- Folkehelsestrategi
- Frivillighetsstrategi
- Samiskstrategi
- Kvensk- norskfinskstrategi
- Strategier for kulturminner og kulturmiljø
- Strategier for kultur og idrett
- Strategier for kompetanse
- Beredskapsstrategi

Planoversikt

Dette kapitlet skal inneholde en oversikt over prioriterte regionale planer for utarbeidelse i innværende periode. I tillegg inneholder den en oversikt over pågående arbeid med interkommunale planer, som endelig skal vedtas av kommunestyrene i de kommunene som planen gjelder for.

Regionale planer

Plantittel	Status	Nytt vedtak	Kommentar
Regional plan for arealutvikling i Finnmark	Ny plan	Ny plan	
Regional plan for energiforsyning i Finnmark	Ny plan	Ny plan	
Regional vannforvaltningsplan for Finnmark vannregion 2022-2027	Gjeldende plan	Revideres	Lovpålagt plan
Regional vannforvaltningsplan for norsk-finsk vannregion 2022-2027	Gjeldende plan	Revideres	Lovpålagt plan
Regional transportplan for Finnmark 2024-2036	Gjeldende plan	Revideres	
Regional plan for klimaomstilling i Finnmark	Under utarbeidelse	Planarbeid videreføres	Fra foregående planstrategi
Regional bibliotekplan for Finnmark	Under utarbeidelse	Planarbeid videreføres	Fra foregående planstrategi
Regional vindkraftplan for Finnmark 2013-2025	Gjeldende plan	Fases ut	Tas inn i Regional plan for arealutvikling
Regional plan for kompetanse i Finnmark 2016-2028	Gjeldende plan	Fases ut	
Regional plan for kulturminner og kulturmiljø i Finnmark 2017-2027	Gjeldende plan	Fases ut	Tas inn i Regional plan for arealutvikling
Regional plan for like levekår og god livskvalitet i Troms og Finnmark	Ikke startet opp	Utgår	Fra foregående planstrategi
Regional plan for kultur, idrett og frivillighet i Troms og Finnmark	Ikke startet opp	Utgår	Fra foregående planstrategi

Interkommunale planer

Plantittel	Status	Nytt vedtak	Kommentar
Kystsoneplan Varanger	Under utarbeidelse		Beslattes kommunalt
Kystplan Finnmark	Under utarbeidelse		Beslattes kommunalt